

ת"פ 43405/06/11 - מדינת ישראל נגד יעקב אריה אפלבוים

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"פ 43405-06-11 מדינת ישראל נ' אפלבוים ואח' 16 במרס 2017

לפני כבוד השופטת מיכל ברק נבו
בעניין: מדינת ישראל

המאשימה

נגד

הנאשם

יעקב אריה אפלבוים

ב"כ המאשימה: עו"ד עילית פאלוך

ב"כ הנאשם: עו"ד מור גרטי

הנאשם התייצב

גזר דין

ההרשעה ורקע נוסף

1. הנאשם הורשע ביום 30.11.16, לאחר הליך הוכחות ממושך, בביצוע העבירות הבאות:

א. הוצאת חשבונות מס מבלי שנעשתה עסקה שלגביה הוצאו החשבונות, במטרה להתחמק או להשתמט מתשלום מס, עבירה לפי סעיף 117(ב)(3) לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 [חוק מע"מ] (ריבוי עבירות);

ב. הכנת פנקסי חשבונות כוזבים או רשומות אחרות כוזבות, במטרה להתחמק או להשתמט מתשלום מס, עבירה לפי סעיף 117(ב)(6) לחוק מע"מ (ריבוי עבירות);

ג. עשיית פעולה במטרה להביא לכך שאדם אחר יתחמק או ישתמט מתשלום מס שאותה אדם חייב בו, עבירה לפי סעיף 117(ב1) לחוק מע"מ (ריבוי עבירות);

ד. שמוש בכל מרמה או תחבולה, או הרשאה לאחר להשתמש בהן, או עשיית מעשה אחר, במטרה להתחמק או להשתמט מתשלום מס, עבירה לפי סעיף 117(ב)(8) לחוק מע"מ (ריבוי עבירות);

ה. מסירת ידיעה כוזבת תוך שימוש בכל מרמה ותחבולה, במטרה להתחמק מתשלום מס, עבירה לפי סעיפים 117(ב)(1) ביחד עם סעיף 117(ב)(8) לחוק מע"מ (ריבוי עבירות).

2. נגד הנאשם וארבעה אחרים הוגש כתב אישום, המייחס לו ביצוע עבירות על פי חוק מע"מ. עניינם של הנאשמים

הנוספים הסתיים זה מכבר בהסדרי טיעון.

בתקופות הרלוונטיות לכתב האישום היה הנאשם רשום כ"עוסק מורשה" אצל רשויות המס בענף חיתוך, שיפוי אבן וגימור, והוא הציג עצמו כמי שעיסוקו במתן ייעוץ מס וטיפול בלקוחות שונים, בין היתר, מול רשויות המס. לנאשם לא היה משרד משלו והוא השתמש בחלק מן הזמן במשרדו של רו"ח שהיה מכר שלו לצרכי עיסוקיו השונים.

במהלך השנים 2003 - 2006 (לכל הפחות) הונח הנאשם וארבעת הנאשמים האחרים את שלטונות המס על פי מתווה פעולה כדלקמן: הנאשם הדפיס לעצמו פנקסי חשבוניות מס על שם חברות שונות, שהמשותף למרביתן הוא כי הן נפתחו על ידי עולים חדשים, אשר מיד לאחר פתיחתן עזבו את הארץ, כך שהנאשם יכול היה לפעול בחברות הללו כחפצו. הנאשם מסר מסמכים הנחזים להיות חשבוניות מס [חשבוניות פיקטיביות], והפיץ את החשבוניות הפיקטיביות לאנשים שונים, בין היתר, גם לארבעת הנאשמים הנוספים, ואף השתמש בהן לצרכיו. מקבלי החשבוניות הפיקטיביות, ובכללם נאשמים 2 - 4, כללו אותן בספריהם וקיזזו מס תשומות בהתבסס עליהן. מי שהיה נאשם 5 הפיץ חשבוניות פיקטיביות שאותן הזמין מהנאשם. הנאשם אף הוציא לעצמו חשבוניות מס פיקטיביות בסכום של 269,728 ₪ (סכום המע"מ - 39,568 ₪). סכום החשבוניות ללא מס ערך מוסף הסתכם ב-8,470,552 ₪, וסך המס הגלום במסמכים הנחזים להיות חשבוניות מס כמתואר לעיל הוא 1,409,344 ₪ (קרן) וזאת בין השנים 2004 - 2006.

על מנת ליצור מצג שווא בפני שלטונות מע"מ כאילו אותן חברות מדווחות לרשויות כדיון, ועל מנת שחשדן של רשויות המס לא יתעורר, דאג הנאשם להגיש בסניפים שונים של בנק הדואר את דוחות המע"מ המתייחסים לחברות, שבמסגרתן הפיץ את החשבוניות הפיקטיביות. הדוחות למע"מ היו כוזבים, הן מבחינת הסכומים והן מבחינת אמיתות העסקאות. הנאשם הגיש דוחות כוזבים בשם 9 עוסקים. סך מס העסקאות הכוזב הרשום בכלל דוחות המע"מ שהוגשו על ידי הנאשם בחברות השונות שבמסגרתן פעל שלא כדיון, הוא 16,391,504 ₪ (קרן), וסך מס התשומות הכוזב הרשום בכלל דוחות המע"מ הנ"ל עומד על 15,941,187 ₪ (קרן). הדוחות הוגשו בין השנים 2003 - 2006.

תסקיר שירות המבחן

3. לאחר הרשעת הנאשם ביקש סנגורו לשלוח אותו לשירות המבחן לשם קבלת תסקיר. חרף התנגדות המאשימה, הוריתי על קבלת תסקיר. שירות המבחן הגיש תסקיר שבו נאמר על הנאשם כי "לנוכח גילו המתקדם, דפוסי המגובשים והעדר נזקקות לקשר עם גורמי טיפול, אנו ספקנים באשר ליכולתנו להוות עבורו גורם מקדם ומפחית סיכון לעבירה חוזרת. באם ביהמ"ש יראה לנכון כי נעמיק ההיכרות עם יעקב, אנו נדרש לאורכה בת 4 חודשים". הסנגור ראה בכך בקשה של שירות המבחן להעמיק את בחינת עניינו של הנאשם וביקש תסקיר משלים. קבעתי שאיני רואה בדברי הסיכום של קצינת המבחן את שרואה בהם הסנגור, אלא דווקא אמירה שאין טעם בהמשך קשר בין שירות המבחן לנאשם, ולא ביקשתי תסקיר משלים.

טיעוני המאשימה לעונש

4. ב"כ המאשימה טענה טיעון סדור וערוך, לפי תיקון 113 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 [חוק העונשין]. עוד קודם לכן, בפתח דבריה, ביקשה לצטט מתוך הכרעת הדין מסקנות שקבעתי לגבי הנאשם, ולפיהן:

"מדובר במי שהודה לגבי עצמו ששימש 'קבלן של חשבונות פיקטיביות'; מדובר במי שהודה כי שיקר במספר הזדמנויות, לפי תועלתו האישית; מדובר במי שנתפס בשקר, הגם שלא הודה בהם; מדובר במי שהסביר כי בחר שלא לשתף פעולה בחלקים המתועדים של חקירתו, אך שיתף פעולה (לדבריו) בחלקים בלתי מתועדים; מדובר במי שהודה כי נזהר בדיבורו בטלפון, מאחר שחשד שיש האזנות סתר; מדובר בנאשם מניפולטיבי, מתוחכם וידען, שכלל התנהגותו מעלה תמונה של מי שלא ניתן לתת אמון בגרסאותיו" [פסקה 32 להכרעת הדין].

התובעת ציינה שמדובר בתיק יוצא דופן הן מבחינת מספר העבירות (283 פריטי אישום), הן מבחינת ההיקף הכספי (כ-1.5 מיליון ₪ מס שנגרע מקופת המדינה באישום החשבונות הפיקטיביות וכ-32 מיליון ₪ סכום המס שנגרע מקופת המדינה באישום הדוחות הכוזבים), הן מבחינת האמצעים שהשקיעו רשויות האכיפה בחשיפת התיק וחקירתו (אמצעים טכנולוגיים ומשאבי חקירה).

לעניין קביעת מתחם העונש הראוי התייחסה ב"כ המאשימה לערכים המוגנים שנפגעו, למידת הפגיעה בהם, לתכנון שקדם לביצוע העבירה, לתחכום של הנאשם ופעולות שנקט לשם הסתרה, לחלקו של הנאשם בעבירות, לנזק הפוטנציאלי ולנזק הקונקרטי. היא הגישה אסופת פסיקה לעניין מדיניות הענישה הנוהגת.

עוד ציינה התובעת, כי לטעמה יש לראות במקרה דנן שני ארועים, ועל כן יש לקבוע שני מתחמי ענישה: הארוע הראשון הוא הארוע של הפצת החשבונות הפיקטיביות, מושא האישום הראשון, שבו המס שהועלם הוא בסך 1.5 מיליון ₪. לגבי ארוע זה סבורה המאשימה כי יש לקבוע מתחם שנע בין 18 ל-36 חודשי מאסר בפועל, קנס ששיעורו נע בין 5% ל-10% מסכום המס שהושמט ומאסר על תנאי. הארוע השני הוא מסכת הגשת הדוחות הכוזבים, מושא האישום השני, שבמסגרתו הועלם מס בסך כ-32 מיליון ₪. בגינו, לשיטת המאשימה, יש לקבוע מתחם שנע בין 58 ל-68 חודשי מאסר בפועל, קנס ששיעורו נע בין 5% ל-10% מסכום המס שהושמט ומאסר על תנאי. לכן עתרה המאשימה לקביעת מתחם של 60 - 72 חודשי מאסר, קנס שינוע בין 800,000 ₪ ל-1.6 מיליון ₪ ומאסר מותנה.

התובעת התייחסה למיקומו של הנאשם בתוך המתחם וציינה כי לחובת הנאשם יש לזקוף את עברו הפלילי, שבגינו אף הוטל עליו מאסר מותנה, שהוא בר הפעלה בתיק זה. ההרשעות הן בגין עבירות זיוף ומרמה (עבירות משנת 2002, הרשעה ב-2007) ובגין הדחה בעדות בלח או באיומים (עבירה משנת 2005, הרשעה משנת 2006), ועל הנאשם הוטלו מאסרים בפועל בגין הרשעות אלה (6 חודשי עבודות שרות במקרה אחד, ו-23 ימי מאסר (שחפפו את תקופת מעצרו) באחר). היא ציינה לחובת הנאשם גם את אי לקיחת האחריות, ואת אי הסרת המחדלים וכן את העדר שיתוף הפעולה שלו לאורך כל הדרך, שבאה לידי ביטוי גם בהסתרת הטלפון שלו בחקירה, שבירת המכשיר כאשר נתפס, סירוב לאשר בחתימה בחקירתו מסמכים שהוצגו לו, דיבור בלחש, מסירת גרסאות סותרות, ועוד. לזכות הנאשם ציינה כי יש להתחשב בחלוף הזמן הרב מאז ביצוע העבירות. העבירות בוצעו בין 2003 - 2006. התיק נחקר עד 2007. כתב האישום הוגש ב-2011. התיק התנהל בבית המשפט בין 2011 - 2014 והכרעת הדין ניתנה ב-2016. לדבריה, אין להתעלם מ"תרומתו" של הנאשם להתמשכות ההליך בבית המשפט, וחרף האמור מדובר בחלוף 11 שנים מאז העבירות האחרונות. לכן, סבורה התובעת, יש למקם את הנאשם קרוב לתחתית מתחם העונש.

בהתחשב בכל אלה, עתרה ב"כ המאשימה להטיל על הנאשם עונש מתאים, ולהפעיל בנוסף את המאסר המותנה בן 12 חודשי מאסר שהוטל עליו ביום 26.1.06, לבל יעבור בתוך שלוש שנים מאותו יום "כל עבירה אחרת מסוג פשע" (ת"פ (מחוזי תל אביב) 40160/05 **מדינת ישראל נ' רפי לוי ואח'** [26.1.06]).

טיעוני ההגנה לעונש

ראיות ההגנה לעונש

5. ההגנה הביאה שני עדי אופי, שהעידו לזכות הנאשם. הגב' **רחייל זינה** ציינה שהנאשם אוהב לעזור לכל אדם, מכל הלב. היא מכירה אותו כמי שעוזר להרבה אנשים בעיר מגוריה ביפו. לה עצמה סייע הנאשם כאשר נכנסה להליך של פשיטת רגל. לדבריה, "הוא הרבה עזר לי בכל הקבלות שהייתי לוקחת... הוא סידר לי את הכל וממש עזר לי". היא ציינה שידועים לה גם מקרים של עזרה לאחרים, אך התקשתה לתת דוגמה קונקרטית. היא הוסיפה כי מדובר באדם אמין, שאם לא כך, לא הייתה מזמינה אותו אליה הביתה. מר **ירון דהאן** הכיר את הנאשם כאשר הנאשם הדריך אותו בנערותו במועדון. הוא ציין כי הנאשם הוא אחד האנשים שהשפיעו עליו יותר מכל. דהאן עוסק כיום בנדל"ן, בצד עשייה כפעיל חברתי, והנאשם הוא ששימש לו דוגמה בנושא העשייה החברתית, בהיותו אדם שעשה תמיד למען אחרים. לדברי דהאן, הנאשם הוא גם מי שמנע ממנו להגיע למקומות לא טובים, שיכול שהיה "מתגלגל" אליהם, שכן גדל ב"שכונה שאין בה רחמים", כהגדרתו. מאות נערים וילדים עברו תחת ידי הנאשם, ועד היום הוא מתפקד לבדו כמחלקה שלמה של עובדים סוציאליים שעוזרת לאנשים מול העיריה, מול ביטוח לאומי ועוד. את רוב ימיו הוא מעביר בסיוע לאנשים, אף שהוא עצמו חי מהיד לפה. כל עשייתו של הנאשם היא למען החברה ולכן כל עונש שיטיל עליו בית המשפט יהיה למעשה עונש לחברה, כי הדבר יגרום להוצאתו מהעשייה החברתית. לכן, הדבר יהווה בעצם "אנטי-תזה לעונש", כדבריו. הוא הוסיף כי הנאשם אדם מאד צנוע, אך אם לא היה כזה, היה מתיר לדהאן להביא לבית המשפט כמות של אנשים שיעידו לזכותו, והם היו ממלאים את כל בנין בית המשפט.

6. הסנגור פתח טיעונו באמירה שהנאשם הודיע לו שבכוונתו לערער על הכרעת הדין, ועל כן לא ייכנס לנקודות הקשורות בהכרעת הדין עצמה.

לטענת ההגנה, מטיעוני התביעה ניתן להתרשם שהנאשם היה - כהגדרתו - "בעל הבית לכל הסיפור הזה", בעוד שלמעשה הנאשם היה שכיר אצל חיים מנחם, מי שהיה נאשם 2 בתיק וסיים עניינו זה מכבר. הנאשם קיבל תלוש משכורת ממנחם ולא ברור, לטענת ההגנה, מדוע התביעה "מאתרגת" את מנחם, שקיבל בהסדר טיעון עונש שכלל מאסר בן 62 חודש בלבד.

הסנגור הסכים שמתחם העונש שלו טענה התובעת הוא מתחם ראוי ונכון, אלא שבתיק קיימות נסיבות אישיות מאד חריגות של הנאשם דנן. והנסיבות הן אלה:

א. ראשית - עינוי הדין שנגרם לנאשם בשל משך הזמן שחלף מאז ביצוע העבירות. למרות שהעבירות בוצעו ב-2003 עד 2006, והתיק החל להחקר ב-2006, ולמרות שהושקעו בחקירה כל שכלולי הטכנולוגיה (כפי שטענה התובעת), כתב האישום הוגש רק ב-2011. לדברי הסנגור "מדובר בשיהוי קטסטרופלי", שלנאשם

לא הייתה בו יד ורגל. אכן הנאשם בחר לנהל הוכחות לגבי כל העבירות שבהן לא הודה, אך זו זכותו. אמנם הוחלפו בתיק לא מעט סנגורים, וגם לכך הייתה השפעה מעכבת, ואמנם היו עיכובים הקשורים בכך שעדי הגנה לא התייצבו, אך בשורה התחתונה עסקינן בעבירות מ-2003 עד 2006, שהנאשם נותן עליהן את הדין ב-2017, ולכך צריך להנתן ביטוי מכריע בגזר הדין.

ב. הנאשם בן 65 ואינו בריא. הוא מתקשה בהליכה ונעזר במקל. הוא אמור לעבור ניתוח, אך לא ביצע את בדיקות הדם הדרושות כדי להתחיל בבירור רפואי נדרש עובר לכך. הנאשם הסביר כי הוא לא נמצא במעקב רפואי, מעולם לא עשה בדיקות והוא אינו מטפל בעצמו. לטענת הסנגור, שליחת הנאשם לכל תקופת מאסר שהיא תהיה, לדעת הסנגור, בגדר גזר דין מוות לנאשם.

ג. הנאשם שקוע בחובות של 14 מיליון ₪. הטענה שעשה את שעשה מתוך בצע כסף אין לה מקום, שהרי אילו הרוויח מכל מעשיו, לא היה נתון בחובות כאלה. אין לנאשם פנסיה, אין לו בטחון כלכלי עתידי ועליו לחתן שני ילדים ולדאוג לבריאותו.

לאחר תום הדיון שלח הנאשם, בהתאם לרשות שנתן לו בית המשפט, אישורים על חובות. ואולם הנאשם שלח קובץ מסמכים, שרק מקצתם נכנסים בגדר הרשות שקיבל מבית המשפט להמציא אישורים בדבר חובותיו, ורובם חורגים מהאישור שניתן, שכן הם מתייחסים לעניינים שהוכרעו בהכרעת הדין והנאשם חולק עליהם. מובן שלמסמכים שחורגים מההיתר שניתן לא אתייחס. מ"דוח תיקים לחייב מרוכז" מתוך מערכת הוצל"פ עולה כי נכון ליום 6.3.17, קיים לנאשם חוב של 15.5 מיליון ₪ בהוצל"פ.

ד. הסנגור העלה על נס גם את העשייה החברתית של הנאשם למען אחרים, כפי שעלה מדברי עדי האופי.

נוכח כל האמור ביקש הסנגור להטיל על הנאשם עונש, שלא יהיה בו מרכיב של מאסר בפועל.

7. **דבר הנאשם** לעונש היה קצר ביותר: הוא ציין כי אין לו מה להוסיף וכי מה שיש לו לומר הוא נגד הכרעת הדין וסנגורו ייעץ לו שלא לומר את הדברים, שעשויים רק להזיק.

דין והכרעה

ארוע אחד או מספר ארועים?

8. כתב האישום כולל שני אישומים, המגוללים שני סוגי עשייה עבריינית שונים, גם אם קשורים. באישום הראשון מדובר בעבירות שבוצעו על ידי הנאשם עם אחרים, שעניין הפצת עשרות חשבונות פיקטיביות, של מספר עוסקים, שנמסרו למספר עוסקים אחרים (ולעצמו), במשך 4 שנים. סכום החשבונות ללא מע"מ הוא כמעט 8.5 מיליון ₪ וסכום המס שהועלם - כ-1.4 מיליון ₪. באישום השני עסקינן בהגשה של יותר מ-80 דוחות כוזבים לשלטונות מע"מ, בשם 9

עוסקים שונים, במהלך 4 שנים. סך מס העסקאות הכוזב הרשום בכלל דוחות המע"מ שהוגשו על ידי הנאשם בחברות השונות שבמסגרתן פעל שלא כדון, הוא 16,391,504 ₪ (קרן), וסך מס התשומות הכוזב הרשום בכלל דוחות המע"מ הנ"ל עומד על 15,941,187 ₪ (קרן).

על פי כלל מבחני הפסיקה, כפי שעוצבו בשנים האחרונות, החל מ-ע"פ 4910/13 ג'אבר נ' **מדינת ישראל** [29.10.14] ואילך, המבחן העיקרי לקביעה האם עסקינן באירוע אחד או מספר אירועים הוא מבחן הקשר ההדוק בין המעשים. בהמשך נקבעו מספר מבחני עזר שיסייעו בעריכת ההבחנה:

"22. כדי לעמוד על עוצמת הקשר שבין העבירות שומה על בית המשפט לעמוד על נסיבות העובדתיות של העניין שלפניו, ולבחון אם יש בהן כדי להצביע על **קשר הדוק** בין העבירות. נסיבות עובדתיות אלה מהוות '**מבחני עזר**' לקביעת עוצמת הקשר. במסגרת זו ניתן לבחון, למשל, האם ביצוע של העבירות מאופיין **בתכנון**; האם ניתן להצביע על **שיטתיות** בביצוע העבירות; האם העבירות התרחשו **בסמיכות של זמן** או **מקום**; האם ביצועה של עבירה אחת נועד **לאפשר את ביצועה של העבירה האחרת** או **את ההימלטות לאחר ביצועה**, וכיוצא באלו נסיבות עובדתיות. קיומה של נסיבה אחת או יותר מנסיבות אלו (ואין זו רשימה סגורה) עשוי להעיד על **קשר הדוק** בין העבירות השונות, המלמד כי באירוע אחד עסקינן. בבחינת הנסיבות העובדתיות, מן ההכרח לבית המשפט להעמיד לנגד עיניו את השאלה האם השקפה על העבירות כעל **כמה אירועים** תהא מלאכותית, באופן שיגרע ממהות העניין בכללותו, או שלא ישקף את סיפור המעשה כהווייתו.

23. אם בחינת הנסיבות העובדתיות הובילה את בית המשפט למסקנה כי יש לראות את העניין שלפניו כ**כמה אירועים**, אזי יקבע מתחמי ענישה נפרדים כאמור בסעיף 40(ג) לחוק. במצב דברים זה, רשאי בית המשפט לגזור עונש נפרד לכל אירוע (ואז לקבוע את מידת החפיפה בין העונשים או את הצטברותם), או לגזור עונש כולל לכל האירועים. **מנגד**, אם קבע בית המשפט כי באירוע אחד מדובר, אזי עליו לקבוע מתחם ענישה אחד לאירוע כולו, ולגזור עונש כולל לכל העבירות בשל אותו אירוע (סעיף 40(א) לחוק)". (ההדגשות במקור - מ.ב.נ.).

ע"פ 1261/15 **מדינת ישראל נ' דלאל** [3.9.15] [עניין דלאל], פסקאות 22 - 23 מפי כבוד הש' סולברג.

9. על פי המבחנים הללו, נראה כי במקרה שלפנינו מדובר בשני אירועים. הפצת חשבוניות פיקטיביות אינה הולכת תמיד "יד ביד" עם הכנת דוחות כוזבים. אמנם, יש להניח שבדרך כלל, הכנת דוחות כוזבים באה לשרת הפצת חשבוניות פיקטיביות, וכפי שהסביר הנאשם בסיכומיו, בנסיון להסביר שלאחר - אותו מנחם - היה אינטרס להגיש את הדוחות הכוזבים: "ללא הגשת דיווחים תקופתיים, מנחם לא היה מנכה חשבוניות מס כוזבות ומקזז מס תשומות. (רק) הדיווחים התקופתיים הכוזבים איפשרו את ניכוי ההוצאות ואת קיזוז מס התשומות" (פסקה 85 להכרעת הדין). ואולם במקרה שלפנינו, אין חפיפה מלאה בין העוסקים שבשם הוצאו החשבוניות הפיקטיביות באישום הראשון, לאלה שבשם הוגשו הדוחות הכוזבים באישום השני. הנאשם הפיץ חשבוניות רק של ארבעה מהעוסקים שהוגשו בשם דוחות כוזבים (פיטר גגוב, לב-טל, שפירא כ"א ופעמון המילניום). יש עוסקים בכתב האישום שהנאשם הפיץ חשבוניות שלהם ולא הגיש דוחות בשמם; יש עוסקים בכתב האישום שהנאשם הגיש דוחות בשמם אך לא הפיץ חשבוניות שלהם. לפיכך לא ניתן לדבר על ביצוע האחד רק כדי לסייע בביצוע האחר, או כדי להסתירו. גם אין שיטתיות מלאה בין מעשי האישום הראשון למעשי האישום השני. נוסף על כך, מדובר במעשים שדורשים היערכות שונה, תכנון שונה וביצוע שונה.

חרף הקביעה כי מדובר בשני אירועים, אזי נוכח העובדה שהמעשים בוצעו בחפיפה של זמנים, וקיים קשר ענייני בין סוג העבירות, ולפחות בחלק מהמקרים הוכח קשר ישיר בין עבירות האישום הראשון לעבירות האישום השני, דומה כי יהא נכון לקבוע עונש כולל, כפי שמאפשר סעיף 40(ג) לחוק העונשין (ובעניין זה ראוי לחזור על התמיהה בדבר

התועלת בדיון ובהכרעה בעניין מספר הארועים, שהועלתה גם בע"פ 4316/13 **מדינת ישראל נ' חג'אמה** [30.10.20], פסקה 22 ובעניין **דלאל** בפסקאות 14 - 17).

קביעת מתחם העונש

10. **הערכים המוגנים שנפגעו:** בתי המשפט בערכאות השונות כבר עמדו לא אחת על הערכים המוגנים שעליהם מבקשות עבירות המס להגן: "ערך השוויון בנשיאת נטל חובות המס, הנדרש לצורך מימון צרכיה של החברה ופעילותן התקינה של הרשויות הציבוריות. העבריינות הכלכלית, ועבריינות המס בכללה, איננה מסתכמת אך בגריעת כספים מקופת המדינה. היא פוגעת בתודעת האחריות המשותפת של אזרחי המדינה לנשיאה שוויונית בעול הכספי הנדרש לסיפוק צורכי החברה, ובתשתית האמון הנדרשת בין הציבור לבין השלטון האחראי לאכיפה שוויונית של גביית המס" (רע"פ 512/04 **אבו עביד נ' מדינת ישראל** [15.4.04]). עוד נקבע כי "הערך המוגן בעבירות מס הוא השיטה הפיסקלית שהחברה אימצה כחלק ממדיניותה הכלכלית והחברתית, לרבות שיטת המסו שתבטיח חלוקת נטל שוויונית וצודקת" (ע"פ (מחוזי תל אביב) 71687/02 **עיני נ' מדינת ישראל** [1.4.04]). דוחות שאינם מוגשים כשורה פוגעים גם באפקטיביות של מערכת המס וביכולתה לתכנן את היקף הגבייה (רע"פ 4323/14 **מולדובן נ' מדינת ישראל** [26.6.14]). כן נאמר: "עבירות המס מתאפיינות בחומרה יתרה נוכח פגיעתן הישירה - בקופה הציבורית, העקיפה - בכיסו של כל אזרח, ולאור חתירתן תחת ערך השוויון בנשיאת נטל המס" (רע"פ 977/13 **אודיז נ' מדינת ישראל** [20.02.13] **[עניין אודיז]**). עוד נכתב כי כאשר מדובר בעבירות כלכליות על מדיניות הענישה לשקף את החומרה היתרה שבביצוע העבירות, כך שישנה חשיבות לכך שייגזר עונש מאסר בפועל מאחורי סורג ובריה ואין להסתפק בעבודות שירות (ע"פ 10699/07 **קובן נ' מדינת ישראל** [20.1.08], עמ' 4). וגם "כאשר עסקין בעברייני מס, אשר תקוותם היא להפיק רווח כספי, חשוב להטיל לצד הקנס, גם עונש של מאסר בפועל למען יידע העברייני שאין החוטא יוצא נשכר" (רע"פ 3137/04 **חג'א נ' מדינת ישראל** [18.4.04], עמ' 3). לאור כך, עת עסקין בעבירות מס יש לתת משקל בכורה לשיקולי הרתעה ואף להעדיפם על פני נסיבותיו האישיות של הנאשם, זאת לצד קנס כספי משמעותי. [כל ההדגשות בציטוטים - הוספו - מ.ב.נ].

11. אשר ל**מידת הפגיעה בערכים המוגנים**: ההיקפים הכספיים שבהם עסקין, התמשכות העבירות על פני מספר שנים, מספר החברות שהיו נגועות במעשים אסורים וריבוי העבירות, מלמדים על פגיעה ניכרת בערכים המוגנים. לכך יש להוסיף את התכנון, התחכום הרב וכן ביצוע מעשים אקטיביים על מנת להסוות את הפעילות העבריינית, שהקשו על הגילוי. כל אלה מגבירים את עצמת הפגיעה בערכים המוגנים ומהווים נדבך משמעותי לחומרה. נוסף על כך, חבירתו של הנאשם לאחרים לצורך ביצוע העבירות מעצימה את הפגיעה באותם ערכים. חומרת מעשיו של הנאשם מתבטאת בעיקר בכך שבפעולותיו שיבש בצורה ניכרת את מערך הדיווח התקין ומערך גביית המס. גם בהפצת החשבונות הפיקטיביות קיימת חומרה יתרה, מאחר שבפועל הוציא הנאשם ניירות שאין מאחוריהם דבר והם אינם משקפים את העבודה של אותן חברות, ככל שהייתה כזו. לזאת יש להוסיף את הקלות בביצוע העבירות והקושי באיתורן, כמו גם המשאבים שהושקעו בחקירתן.

12. בבחינת **הנסיבות שקשורות בביצוע העבירות**, מדובר - כפי שכבר ציינתי לעיל - בעבירות, שלביצוען קדם **תכנון רב**. באישום הראשון מדובר בהדפסת פורמטים שונים ומגוונים של פנקסי חשבונות, וחבירה לגורמים שונים, הן לצורך הכנת החשבונות, הן לצורך הפצתן. באישום השני נדרש הנאשם להכין את הקרקע מבחינת איתור חברות מתאימות

(למשל, כאלה שבעליהן עזבו את הארץ), מבחינת השגת שוברים, מילוי השוברים והגעה לסניפי דאר שונים. יש להוסיף גם את עובדה שלנאשם מומחיות רבה בתחומים הרלוונטיים, דבר שסייע לו בתכנון ובביצוע.

חלקו של הנאשם בביצוע העבירות היה - בניגוד לטענות ההגנה בטענות לעונש - מרכזי ועיקרי. הוא היה, כעולה מהכרעת הדין, היוזם, המארגן והמבצע, בכל הקשור לכתב האישום דן ולפרשה שנפרשה לפניו. הוא היה - כפי שהעיד על עצמו - "קבלן של חשבוניות פיקטיביות". לנאשם היו טענות שלפיהן הוא לא היה ה"קבלן העיקרי". הוא ציין כי תאופיק אבו סייף היה הקבלן הראשי. במקום אחר טען שחיים מנחם היה העיקרי, והוא היה רק שכיר שלו. טענות אלה נדונות בהכרעת הדין ונדחו. איש מהעדים לא הצביע על אחר כדמות מרכזית או דומיננטית, וגם הנאשם לא השכיל להאיר בראיות (להבדיל מהעלאת טענות בעלמא) את חלקו באור שונה.

בהתייחס ל**נזק הפוטנציאלי ולנזק הקונקרטי**: באישום הראשון, המס הגלום בחשבוניות הפיקטיביות שהנאשם הוציא בין השנים 2004 - 2006 הוא בסך **1,409,344 ₪ (קרון)**. זהו סכום כסף שנגרע באופן ישיר מקופת המדינה. כזכור, מתוך הסכום האמור יש סך של כ-40,000 ₪ שהנאשם ניכה בעצמו, באמצעות חשבוניות מס פיקטיביות שהוציא לעצמו בסכום של 269,728 ₪. אשר לאישום השני, כפי שנקבע בהכרעת הדין, הנאשם פעל להגשת דוחות כוזבים, לגבי 9 עוסקים שונים. הדוחות כללו מס עסקאות בסך 16,391,504 ₪ (קרון), **ומס תשומות כוזב בסך 15,941,187 ₪ (קרון)**. הנאשם לא נתן כל הסבר לגבי הדוחות, אלא רק הכחיש שהוא הגיש אותם. לפיכך, הנזק הקונקרטי בגין האישום השני עומד לכל הפחות על סכום מס התשומות הכוזב. לא למותר להזכיר, כי לגבי ארבע מהחברות הכלולות באישום השני, שהדיווחים לגביהן כוללים מס תשומות כוזב בסך 6.7 מליון ₪ לערך, הורשע הנאשם גם בהפצת חשבוניות פיקטיביות שלהן.

הנאשם לא סיפק הסברים לסיבות שהביאו אותו לביצוע העבירה (לרבות לא לגבי אותם מקרים שבהם הודה), ועל כן קשה לדעת אם היו סיבות, מעבר לסיבה "הרגילה" של רצון להרוויח כסף קל, מאחורי המעשים. הסנגור טען כי הנאשם חי כיום מהיד אל הפה, ויש לו חובות רבים בהוצאה לפועל, ודבר זה מלמד, לטענתו, כי העבירות לא בוצעו בשל בצע כסף, שכן מי שעובר עבירות למען כסף לא נותר עני מרוד. התקשיתי לרדת לסוף דעתו של הסנגור בעניין זה. האם לא שמענו על גנבים שלא השכילו לשמור על שללם ונותרו חסרי כל? לא הבנתי כיצד חסרון הכיס שבו נתון הנאשם כיום מלמד על מניע לעבירות שאינו בצע כסף.

13. **מדיניות הענישה הנהוגה**: ב"כ המאשימה הפנתה לפסיקה מרובה, אשר כללה את מרבית העבירות בהן הורשע הנאשם, ללא הבחנה בין שני האישומים. לאחר עיון בה מצאתי לאזכר את פסקי הדין הרלוונטיים ביותר לנסיבות התיק דנא:

א. רע"פ 8003/15 **מלכה נ' מדינת ישראל** [17.8.16], המערער הורשע לאחר ניהול הוכחות, בעבירות על פי חוק מע"מ, בכך שקיזז חשבוניות פיקטיביות בהיקף של מעל 113 מיליון ₪, כשסכום המס הנובע מהן הוא מעל 15 מיליון ₪, וכן בעבירות שיבוש מהלכי משפט. בית המשפט העליון דחה את הערעור והותיר את עונשו של המערער, 42 חודשי מאסר לצד עונשים נלווים, על כנו. בתיק זה אושר מתחם שנע בין 3 לבין 5 שנות מאסר בפועל. יצוין כי המערער היה רואה חשבון במקצועו ונעדר עבר פלילי;

ב. עפ"ג (מחוזי תל אביב) **אבו ריאש נ' מדינת ישראל** [28.9.16], המערער הורשע בעקבות הליך גישור בעבירות מס שעניינן הוצאת חשבוניות פיקטיביות במטרה לסייע לאחרים להתחמק ממס, ניכוי מס תשומות ללא מסמכים כדין והגשת דיווחים כוזבים. המערער ביצע את המיוחס לו על פני 4 שנים, כשסכום הכולל של ניכוי מס תשומות ללא מסמך עמד על מעל 7.5 מיליון ₪ והסכום הכולל של דיווחים הכוזבים על העסקאות היה מעל 1.5 מיליון ₪. בית המשפט המחוזי קיבל בחלקו את הערעור והפחית את רכיב הקנס ל-250,000 ₪ (חלף 450,000 ₪), תוך שהותיר את רכיב המאסר - 48 חודשי מאסר בפועל - על כנו. יצוין כי בית משפט השלום קבע כי בנסיבות התיק דנא מתחם העונש ההולם נע בין 42 לבין 60 חודשי מאסר בפועל. בית המשפט המחוזי לא התערב בקביעה זו;

ג. עפ"ג (מחוזי תל אביב) 45779-11-11 **טישור נ' מדינת ישראל** [1.2.12], ערעור על חומרת העונש. המערער הורשע במסגרת הסדר טיעון בהוצאה של חשבוניות פיקטיביות וניכוי, כשסכום המס הוא מעל 7 מיליון ₪. בית המשפט המחוזי התערב בעונשו של המערער והפחיתו ל-48 חודשי מאסר בפועל, חלף 55 חודשים, בשל עקרון אחדות בענישה (בינו לבין נאשם אחר בפרשה). יתר רכיבי העונש, וביניהם קנס בסך 300,000 ₪, נותרו על כנם;

ד. ת"פ 32416-06-10 (שלום חיפה) **הלשכה המשפטית בית המכס חיפה נ' חברת רמ. רא. מ 2004 בע"מ ואח'** [26.1.11], הנאשם הורשע, לאחר הליך גישור מוצלח, במסגרת הסדר טיעון בביצוע עבירות מס רבות, ביניהן הוצאת חשבוניות מס מבלי שנעשתה עסקה, הכנת פנקסי חשבונות כוזבים ועשיית פעולה במטרה להביא לכך שאדם אחר יתחמק או ישתמט מתשלום מס, כאשר היקף המס עולה על 10 מיליון ₪. בית המשפט לקח בחשבון את הודאתו, נטילת האחריות, העובדה כי הוא אב ל-6 ילדים קטנים. עם זאת צוין כי לחובת הנאשם עבר פלילי רלוונטי. לאור כל המתואר גזר בית המשפט על הנאשם 60 חודשי מאסר בפועל, קנס בסך 60,000 ₪ וחתימה על התחייבות בסך 50,000 ₪;

ה. עפ"א (מחוזי נצרת) 111/09 **שמואל נ' מדינת ישראל** [26.5.09], המערער הורשע, לאחר ניהול הוכחות, בעבירות מס שאותן ביצע במשך שנתיים. המערער הוציא חשבוניות פיקטיביות בסכום של מעל 10 מיליון ₪, כאשר סכום המע"מ בגינן הסתכם במעל 1.6 מיליון ₪. עוד הורשע המערער בהגשת דוחות כוזבים לרשויות מע"מ וניכוי מס תשומות בסך 1.8 מיליון ₪. בית המשפט דחה את הערעור שנסוב על חומרת העונש והותיר את עונשו - 5 שנות מאסר בפועל וקנס בסך 400,000 ₪ - על כנו. יצוין כי למערער קיים עבר פלילי מכביד, בעיות כלכליות והוא לא הסיר את המחדלים. על גזר דין זה הגיש המערער ערעור נוסף שנדון במסגרת רע"פ 4789/09 בבית המשפט העליון ונדחה (החלטה מיום 6.9.09).

ב"כ הנאשם לא הפנה לפסיקה מטעמו, ואף הסכים כי המתחם, אליו טענה המאשימה, הוא מתחם ראוי, אך סבר, כאמור, כי לאור הנסיבות האישיות החריגות המתקיימות לדעתו בעניינו של הנאשם, ראוי לחרוג מהמתחם.

לאילו יש להוסיף פסיקה נוספת שאותה מצאתי לנכון לאזכר, וממנה ניתן ללמוד על מתחמי ענישה ביחס לתיקים הדומים בנסיבותיהם לתיק דנא.

פסיקה הרלוונטית לאישום הראשון:

א. רע"פ 5064/14 **רבחי נתשה נ' מדינת ישראל** [22.7.14], נדחתה בקשה לרשות ערעור, על פסק דינו של בית המשפט המחוזי, שבגדרו נדחה ערעור על גזר דינו של בית משפט השלום. המבקש הורשע על פי הודייתו בביצוע עבירות מס, במהלך השנים 2007 - 2008, בהיקף נרחב, ותוך גריעת סכום של כ-1.7 מיליון ₪, מן הקופה הציבורית. זאת לפי סעיפים 117(ב)(1), 117(ב)(5), בנסיבות סעיף 117(ב)(3), ו-117(א)(6) לחוק. על המבקש, נעדר עבר פלילי, הושתו, לצד רכיבי ענישה נוספים, 22 חודשי מאסר לריצוי בפועל וקנס בסך 120,000 ₪. ערעור שהוגש לבית המשפט המחוזי נדחה. בית המשפט המחוזי, קבע כי חומרת העונש איננה מגלה עילה להתערבות. זאת, בין היתר, נוכח היקפן הרחב של העלמות המס ואי הסרת המחדלים, וכן כי עונשו של המבקש איננו חורג ממדיניות הענישה המקובלת.

ב. רע"פ 3077/11 **דדוש נ' מדינת ישראל** [28.3.12], המערער הורשע על יסוד הודאתו במסגרת כתב אישום מתוקן, בפרשה חמורה של עבירות מס שבוצעו על רקע פעילות של מהילת דלקים. בפרשה נטלו חלק אנשים נוספים רבים, מלבד המערער. המערער הורשע בעבירות של הוצאת חשבונית כוזבת, ניכוי מס תשומות שלא כדיון, דוחות מע"מ כוזבים, מרמה, ערמה ותחבולה. בית המשפט העליון קיבל את ערעור המערער על חומרת העונש, וגזר עליו 28 חודשי מאסר (חלף 36 חודשים). יתר רכיבי גזר הדין - מאסר מותנה וקנס כספי בסך 50,000 ₪ - נותרו על כנם. בית המשפט העליון מצא לנכון להתערב נוכח הבדלי ענישה מסוימים בין המערער לבין האחרים, כאשר לחובת המערער נזקף עברו הפלילי שכלל עבירה דומה;

ג. ת"פ (שלום תל אביב) 54668-01-14 **רשות המיסים נ' גרינברג ואח'** [24.1.17], הנאשם והנאשמות 2 - 10 (חברות בע"מ), הורשעו לאחר ניהול הוכחות בביצוע מאות עבירות על חוק מע"מ ועל פקודת מס הכנסה [נוסח משולב] **[פקודת מס הכנסה]**. הנאשמים הורשעו בתשעה אישומים העוסקים בעבירות מס, כאשר הנאשם שלט בחברות ובמשך כמה שנים (בין 2005 - 2006 ובין 2012 - 2013), פעל על פי תכנית עבריינית שכללה הוצאת חשבוניות פיקטיביות מן העבר האחד, וניכוי מס תשומות שלא כדיון מן העבר השני, תוך ביצוע פעולות מרמה, חלקן בנסיבות מחמירות, הכל במטרה להתחמק מתשלום מס הכנסה ומתשלום מע"מ. ההיקף הכספי מבחינת מע"מ היה קרוב ל-21 מיליון ₪, כשם העסקאות שהושמט עמד על 7 מיליון ₪ ומס התשומות שנוכה התקרבו ל-14 מיליון ₪. בית המשפט קבע כי מתחם העונש ההולם נע בין 42 לבין 84 חודשי מאסר בפועל (יובהר כי מדובר ביחס לאישומים 1 - 8). בית המשפט גזר על הנאשם את העונשים הבאים: 72 חודשי מאסר בפועל (בנוגע לאישומים 1-8: 69 חודשים; ובאישום התשיעי 16 חודשים). כאשר 13 חודשים ירוצו בחופף והיתרה במצטבר), מאסר מותנה וקנס בסך 1,275,000 ₪. על פסק הדין (על שני חלקיו) הגיש הנאשם ערעור ביום 8.3.17 (ע"פ 18110-03-17 **גרינברג נ' מדינת ישראל**), והוא תלוי ועומד.

פסיקה הרלוונטית לאישום השני:

ד. רע"פ 1342/17 **ח'ורי נ' מדינת ישראל** [13.2.17], המערער הורשע לאחר ניהול הוכחות בביצוע עבירות מס, ביניהן ניכוי מס תשומות ללא מסמך ב-2 חברות שונות ומסירת דו"ח הכולל ידיעה כוזבת, בסכום כולל של מעל 2 מיליון ₪, ועבירות נוספות על פי פקודת מס הכנסה. בית המשפט העליון דחה את הערעור על חומרת העונש והותיר על כנו את עונשו של המערער, שעמד על 22 חודשי מאסר בפועל וקנס בסך 120,000 ₪. בית המשפט עמד על כך שמתחם העונש ההולם בכל אישום נע בין 10 לבין 24 חודשי מאסר בפועל. בית המשפט קבע כי עונשו של המערער ראוי ומאוזן וניתן המשקל הראוי לכלל הנסיבות

עמוד 10

הרלוונטיות, לרבות חלוף הזמן. בשונה מענייננו, מדובר רק בשתי חברות כאשר סכום המס הוא נמוך משמעותית;

ה. רע"פ 5624/15 **בראונר נ' מדינת ישראל** [15.11.15], המערער הורשע על יסוד הודאתו בכתב אישום מתוקן, בעבירות מס רבות, בין היתר, במסירת ידיעה או דוחות כוזבים, ניכוי מס תשומות ללא מסמך ושימוש במרמה או תחבולה. המערער פעל במשך שלוש שנים בחברה שהיה מנהלה הפעיל, ובתקופה הזו עשה שימוש ב-47 חשבוניות מס כוזבות, כאשר שווי החשבוניות הסתכם במעל 3 מיליון ₪ וסכום המס הנדרש בגין עמד על מעל 450 אלף ₪. באמצעות החשבוניות ניכה המערער מס תשומות בדוחות התקופתיים שאותם הגיש לרשויות מע"מ. בית משפט קמא קבע כי מתחם העונש ההולם בנסיבות התיק נע בין 9 לבין 24 חודשי מאסר בפועל. נוכח העובדה כי המערער נטל אחריות, הסיר את כלל המחדלים והוא נעדר עבר פלילי, גזר עליו בית משפט קמא את העונשים הבאים: 9 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה וקנס בסך 50,000 ₪. ערעוריו של המערער, הן בבית המשפט המחוזי, הן בבית המשפט העליון - נדחו. יובהר, כי נסיבות התיק שונות מענייננו הן בחומרתן (חברה אחת שם אל מול 9 חברות בענייננו, סכום המס ומשך הזמן), הן בנסיבותיו האישיות של המערער (הסרת המחדל עוד בטרם הגשת כתב האישום, העדר עבר פלילי וכדומה);

ו. רע"פ 8230/09 **נוימן נ' מדינת ישראל** [10.11.09], המערער הורשע, במסגרת הסדר טיעון, בביצוע עבירות מס רבות (269) שנפרסו על פני 18 אישומים. המערער היה רואה חשבון ובעלים של משרד לראיית חשבון והנהלת חשבונות, הגיש בעבור לקוחותיו דו"חות תקופתיים אשר הכילו ידיעות כוזבות, תוך שימוש במרמה ותחבולה, במטרה להתחמק מתשלום מס בסך של מעל 4 מיליון ₪. בית משפט השלום גזר על המערער 45 חודשי מאסר בפועל וקנס בסך 10,000 ₪. המדינה ערערה על גובה הקנס ובית המשפט המחוזי קיבל את הערעור וגזר על המערער קנס בסך 150,000 ₪. בית המשפט העליון דחה את ערעורו של הנאשם על גובה הקנס, תוך שקבע כי הקנס שגזר בית משפט השלום חורג לקולה ממדיניות הענישה וצדק בית המשפט המחוזי משהגדילו, נוכח הצורך ביצירת הרתעה באמצעות ענישה משמעותית ומוחשית כלפי עברייני המס.

14. לאחר שבחנתי את כל המרכיבים שבעזרתם יש לקבוע את מתחמי הענישה, אני קובעת שמתחם העונש הראוי לאישום הראשון נע בין מאסר בפועל בן 18 ל-36 חודשים, לצד רכיבים כספיים. אני קובעת שמתחם העונש הראוי לאישום השני נע בין מאסר בפועל בן 42 ל-66, לצד רכיבים כספיים.

מיקום הנאשם בתוך המתחם

15. לזכות הנאשם יש לזקוף את העובדה כי על פי עדי האופי, בפרט מפיו של מר ירון דהאן, יש לו עשייה חברתית והוא מקדיש מזמנו לעזרה לזולת. עוד יש להתחשב בכך כי למרות שנשא בעברו מאסרים, האחד נישא בעבודות שירות והאחר היה בן 23 יום (כאורך מעצרו) בלבד. לעניין מצבו הבריאותי, הנאשם לא הציג כל תיעוד רפואי. למרות שניתן להיווכח שהנאשם מתקשה בהליכה ונעזר לשם כך במקל, הוא ציין כי לא נבדק על ידי רופא ולא ביצע בדיקות בסיסות שנדרשות כדי לקבוע את נזקקותו לניתוח או טיפול רפואי. עוד בגדר "נסיבות אישיות" דובר על מצבו הכלכלי. הנאשם הציג, כאמור, רשימת תיקים פתוחים וחובות בהוצל"פ.

16. לא ניתן לזקוף לזכות הנאשם לקיחת אחריות. הוא אינו לוקח אחריות, הוא הודיע במפורש כי הוא חולק על הכרעת הדין ובכוונתו לערער עליה. לפיכך גם לא ניצל זכותו לומר דברים אחרונים. הוא גם לא הסיר מחדלים ולא החזיר כסף לקופת המדינה. כך לא ניתן לזקוף לזכותו עשיית מאמצים לתיקון ופיצוי ואף לא שיתוף פעולה עם הרשויות. ההיפך הוא הנכון - הנאשם עשה כל שביכלתו על מנת למשוך זמן ולהאריך את ההליך, גם בחקירה (החבאת מכשיר הטלפון הנייד וניפוצו לאחר שנמצא; סירוב לאשר כי מסמכים שהוצגו לו אכן הוצגו; סירוב למסור גרסה מלבד מחוץ לחקירות הפורמליות, שינוי גרסאות חדשות לבקרים, ועוד) וגם בעת ניהול משפטו (החלפת סנגורים תכופה, שינוי גרסאות, הודאה בעובדות מסוימות בתשובה לכתב האישום וחזרה מכך בהמשך, וכל ההתנהלות המתוארת בהכרעת הדין בפסקאות 144 עד 153, לרבות בנושא זימון העדים ובנושא הגשת הסיכומים).

לחובת הנאשם ייזקף גם עברו הפלילי, הכולל עבירות מרמה, זיוף והדחה בעדות, ותלוי ועומד נגדו מאסר מותנה בר הפעלה, שלא הרתיעו מביצוע העבירות דנן.

17. התמונה העולה מכלל הנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה שהזכרתי עד כה מלמדת, כי **ראוי היה למקם את הנאשם קרוב לחלק העליון של מתחם הענישה**. אלא שכאן נכנס פרמטר נוסף הנמנה עם הנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה ושיש לקחתו בחשבון, והוא חלופ הזמן. כפי שכבר ציינתי, העבירות בוצעו בין השנים 2003 - 2006. התיק נחקר עד 2007. כתב האישום הוגש ב-2011. התיק התנהל בבית המשפט בין 2011 - 2014 והכרעת הדין ניתנה ב-2016. כפי שציננה התובעת, אין להתעלם מ"תרומתו" של הנאשם להתמשכות ההליך בבית המשפט, וחרף האמור מדובר בחלופ 11 שנים מאז ביצוע העבירות האחרונות. לכן, למרות האמור בנוגע למקום הראוי לנאשם במתחם, צודקת לטעמי התובעת כי הנתון של חלופ הזמן מצדיק מתן הקלה ניכרת לנאשם, בדמות מיקומו בתחתית המתחם, למרות כל הנסיבות שהוזכרו לחובתו. אמנם הפסיקה קובעת כי בעבירות כלכליות יש לתת משקל נמוך לנסיבות האישיות, ולהעדיף את אינטרס ההרתעה (רע"פ 4233/16 **רמי מור נ' מדינת ישראל** [4.7.16], פסקה 8), אך חלופ הזמן אינו נסיבה אישית של הנאשם ובמקרה דנן הוא מטה, לטעמי, את הכף לקולא בצורה ניכרת, תוך התחשבות בכך שהמחוקק קבע שמדובר בנסיבה שמשפיעה רק על המיקום במתחם, ולא על המתחם עצמו.

18. הפועל היוצא מכך הוא כי **יש למקם את הנאשם בתחתית כל אחד משני המתחמים שקבעתי**. אילו סכמתי את תחתית שני המתחמים, עונשו של הנאשם צריך היה לעמוד על 60 חודשים, אך כפי שצינתי בפסקה 9 לעיל, אטיל עונש כולל בגין כל העבירות. אעשה זאת תוך התחשבות **נוספת** בחלופ הזמן, ועל כן אני מעמידה את תקופת המאסר על 54 חודשים.

הקנס

19. מצד אחד, הפסיקה קובעת שככלל, יש להשית על נאשם בעבירות מס קנסות מכבידים ולהכותו בכיסו. מצד שני, סעיף 40ח לחוק העונשין מורה כי בעת קביעת מתחם הקנס יש להתחשב במצבו הכלכלי של הנאשם.

הטווח שאליו התייחסה התובעת, של קנס שיהיה בטווח שנע בין 5% ל-10% מהיקף ההשמטה, התקבל בפסיקה כטווח ראוי.

במקרה שלנו מעורר הדבר קושי מסויים, נוכח מצבו הכלכלי של הנאשם. הנאשם הפנה לרשימת תיקיו הפתוחים בהוצל"פ, שממנה עולה כי יש לו חוב של כ-15.5 מיליון ₪. עם זאת, גם בהנחה שהנאשם חסר כל וחי מהיד אל הפה, כטענת סניגורו, אין הדבר מוביל ליותר מוחלט על השתת קנס. בית המשפט העליון התייחס לכך **בעניין אודיז**, וקבע לגבי נאשם המצוי בהליך פשיטת רגל, ובשל כך אינו יכול לרפא את מחדליו, כי אין לראות בהעדר היכולת לגבות מהעבריינין את חוב המס, במישור האזרחי, משום שיקול להקלה בעונשו. קבלת עמדה כזו "עשויה לעודד נישומים אחרים לבצע עבירות מס, ולשמוט את הקרקע מתחת לעקרון ההרתעה, העומד בבסיס הגדרתן כעבירות פליליות" (פסקה 8 להחלטה).

כך, למשל, בעפ"ג (מחוזי תל אביב) 2810-09-14 **רוני גורסקי חברת עורכי דין (אילת) ואח' נ' מדינת ישראל** [21.1.15], הפחית בית המשפט המחוזי מהקנס שהוטל על המערער, שלא הגיש במועד דוחות למס הכנסה במשך 9 שנים. המערער הורשע בביצוע 11 עבירות לפי סעיף 216(4) לפקודת מס הכנסה (אי הגשת 8 דוחות של החברה הנאשמת ועוד 3 דוחות אישיים). הוא הציג הצהרת הון המעידה כי הוא נעדר כל רכוש. בית משפט השלום הטיל עליו קנס של 206,750 ₪ ובית המשפט המחוזי הפחית, בשל מצבו הכלכלי, את הקנס ל-100,000 ₪ שנפרס ל-20 תשלומים.

20. הפועל היוצא מכל האמור הוא כי הן לאור מצבו הכלכלי של הנאשם, הן לאור קביעתי כי יש למקמו בתחתית מתחם הענישה (גם בהתייחס לקנס), יש להטיל עליו קנס בשיעור 5% מהמס שהועלם. לגבי האישום הראשון הסכום עומד על 75,000 ₪. לגבי האישום השני, שבו כלל הנאשם תשומות בסך כ-15 מיליון ₪ בדוחות הכוזבים, מגיע השיעור של 5% ל-750,000 ₪. עם זאת, לאור מצבו הכלכלי ותוך התחשבות נוספת בחלוף הזמן, אעמיד את הקנס גם בגין האישום השני על 75,000 ₪.

המאסר המותנה

21. ב"כ המאשימה ביקשה להפעיל את המאסר המותנה בן 12 חודשים, שהוטל על הנאשם בגין כל עבירת פשע, במצטבר לעונשו בתיק זה. ב"כ הנאשם לא התייחס לנקודה זו בטיעוני ההגנה.

22. למרות שהנאשם לא טען דבר בעניין זה, שקלתי האם יש מקום להורות על הארכת המאסר המותנה ולא להפעילו. הפסיקה בעניין זה ברורה:

"הסמכות להארכת התנאי קבועה בסעיף 56 לחוק העונשין, אשר מורה כי:

'בית המשפט שהרשיע נאשם בשל עבירה נוספת ולא הטיל עליו בשל אותה עבירה עונש מאסר רשאי, על אף האמור בסעיף 55 ובמקום לצוות על הפעלת המאסר על תנאי, לצוות, מטעמים שיירשמו, על הארכת תקופת התנאי, או חידושה, לתקופה נוספת שלא תעלה על שנתיים, אם שוכנע בית המשפט שבנסיבות הענין לא יהיה צודק להפעיל את המאסר על תנאי.'
בפסיקה פורש סעיף 56 כמחייב טעמים שאינם מתמצים באורכו הרב של התנאי המופעל ובהכבדתו על עונשו של הנאשם. ברע"פ 7391/08 **מחאג'נה נ' מדינת ישראל**, פסקה 20 לפסק דינה של השופטת **א' פרוקצ'יה** (14.9.2009):

'על-פי מצוות החוק, הארכת תקופת תנאי אפשרית 'מטעמים שיירשמו... אם שוכנע בית המשפט
עמוד 13

שבנסיבות הענין לא יהיה זה צודק להפעיל את המאסר על תנאי' [...] שיקול הדעת הניתן לבית המשפט בהארכת עונש מאסר מותנה מתמקד במצבים שבהם מוצדק לתת לנאשם הזדמנות נוספת לחזור לדרך הישר, כאשר הוא מראה סימנים המניחים יסוד לציפייה כי כך יהיה. עצם אורכו של עונש המאסר על תנאי שהוטל בגין הליך קודם אינו טעם מיוחד להארכתו, במיוחד כאשר הנאשם אינו מראה סימנים אמיתיים של הכרה והפנמה של משמעות התנהגותו הפלילית. הימנעות מהטלת עונש מאסר בפועל והארכת תקופת התנאי רק בשל היקפו של עונש המאסר על תנאי שיש להפעילו, אינה מתיישבת עם קו עונשי אפקטיבי וראוי בנסיבות מקרה זה'.
מסעיף 56 לחוק העונשין ומן הפרשנות שניתנה לו בפסיקה עולה כי לשם הארכת התנאי נדרשים טעמים מיוחדים ('מטעמים שיירשמו')."

רע"פ 1441/14 חמיס נ' מדינת ישראל [9.12.14] [עניין חמיס], פסקה 10.

במקרה שלפנינו, לא מצאתי שמתקיימים טעמים מיוחדים דוגמת אלה המפורטים בעניין חמיס, שיצדיקו הארכת התנאי. אין מדובר בנאשם שמראה סימנים המניחים יסוד לציפייה כי יחזור לדרך הישר. למרבה הצער, התנהלותו, אי לקיחת האחריות ונסיבות ההצדקה חסרי הבסיס למעשיו, מעוררים חשש כי הנאשם אינו מפנים, כלל ועיקר, את הפסול במעשיו.

למרות שגם שאלת אופן הפעלת המאסר המותנה לא הועלתה על ידי הנאשם, שקלתי לטובתו האם להורות על הפעלת המאסר המותנה במצטבר לעונש המאסר שאטיל עליו בגין תיק זה, כמצוות הכלל בסעיף 58 לחוק העונשין, או שמא יש מקום להורות - בהתאם לחריג המוזכר באותו סעיף - ששתי התקופות תנשאנה בחופף, באופן חלקי או מלא. וכך נאמר בע"פ 1122/15 מדינת ישראל נ' בלאל [23.5.16], פסקה 14:

"תכליתי של סעיף 58 לחוק היא הרתעתית בעיקרה. כפי שנפסק על-ידי בית משפט זה, מאסר מותנה מהווה מנגנון הרתעתי שנועד להזהיר את הנאשם מפני חזרה על מעשים אסורים, אך כאשר הרתעה זו אינה מצליחה למנוע חזרה לדפוסים עבריינים, ככלל יש להפעיל במלואו את הרכיב העונשי של המאסר המותנה".

במקרה דנן, אני סבורה שלחלוף הזמן השפעה גם בנושא זה: התוצאה של התמשכות ההליך היא שכיום מופעל תנאי שהוטל עליו ב-26.1.06, כאשר נשפט על עבירה שביצע במאי 2005. דבר זה דורש, לטעמי, התחשבות ולכן אני קובעת שהמאסר המותנה בן 12 חודשים יופעל מחציתו בחופף ומחציתו במצטבר לעונש שיוטל עליו בגין תיק זה.

סיכום

23. לאור כל האמור, אני מטילה על הנאשם את העונשים הבאים:

א. מאסר בן 54 חודשים;

אני מורה על הפעלת המאסר המותנה בן 12 חודשים שהוטל על הנאשם בת"פ (מחוזי תל אביב) 40160/05 מדינת ישראל נ' רפי לוי ואח' [26.1.06], באופן שמחציתו יינשא במצטבר לעונש המאסר בתיק זה ומחציתו עמוד 14

- בחופף;

הפועל היוצא הוא כי הנאשם יישא עונש מאסר בן 60 חודשים;

ב. מאסר בן 8 חודשים, אך הנאשם לא יישא עונש זה אלא אם בתוך 3 שנים מיום שחרורו מהמאסר יעבור עבירת מס מסוג פשע;

מאסר בן 4 חודשים, אך הנאשם לא יישא עונש זה אלא אם בתוך 3 שנים מיום שחרורו מהמאסר יעבור עבירת מס מסוג עוון;

ג. קנס בסך 150,000 ₪, או 7 חודשי מאסר תמורתו. הקנס ישולם ב-20 תשלומים, שווים ורצופים, החל ביום 1.6.17 ובכל אחד בחודש בחודשים שלאחר מכן.

זכות ערעור כדין.

ניתן היום, י"ח אדר תשע"ז, 16 מרץ 2017, בנוכחות הצדדים.